

II. DIDACTICĂ ȘI METODICĂ

CIVILIZAȚIA ROMÂNEASCĂ ÎN CONTEXT EUROPEAN

PROIECT DIDACTIC

Ștefan GRIGORESCU*

Data: 13 noiembrie 2006.

Unitatea de învățământ: Liceul Pedagogic „Matei Basarab” Slobozia.

Propunător: Prof. GRIGORESCU ȘTEFAN.

Clasa: a XII-a (profil pedagogic).

Locul de desfășurare: cabinetul de istorie.

Unitatea de învățare: „Civilizația românească în context european, secolele al XV-lea - al XVII-lea”.

Lecția: „Minai Viteazul. Lupta antiotomană”.

Tipul lecției: mixtă.

Competențe generale vizate: utilizarea informației provenite din surse istorice primare și secundare; dezvoltarea vocabularului istoric în cadrul comunicării orale și scrise.

Obiective operaționale: la sfârșitul lecției de istorie, elevii trebuie:

- > Să identifice principalele caracteristici ale evoluției țărilor Române în a doua jumătate a secolului al XVI-lea.
- > Să definească și să opereze corect cu noțiunile istorice „Liga Sfântă” și „creditori levantini”.
- > Să identifice puterile competitive din centrul și sud-estul Europei, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea.
- > Să fixeze în timp domnia lui Mihai Viteazul.
- > Să fixeze în timp și spațiu principalele momente ale războiului antiotoman condus de Mihai Viteazul.
- > Să argumenteze rolul voievodului Țării Românești în redobândirea independenței și apărarea creștinătății.

Mijloace de învățământ: manualul, fișe de lucru pe grupe, fișe de evaluare, Atlasul istoric, mape de lucru cuprinzând Harta Țărilor Române în timpul lui Mihai

* Prof. gr. I, Insp. de specialitate la Inspectoratul Școlar al județului Ialomița

Viteazul, portretul lui Mihai Viteazul după Sadeler (xerocopie), tablou istoric, harta istorică „Țările Române în sec. al XV-lea - al XVI-lea”.

Strategii/metode didactice: lucrul individual și pe grupe, cu sarcini bine precizate; conversația euristică, demonstrația cu ajutorul diferitelor surse istoriografice (harta, textul istoric, imaginea istorică etc).

Bibliografie: manualul de istorie (Ed. Petrion), vol. *Istoria lui Ștefan cel Mare*, de N. Iorga, vol. *Istoria lui Mihai Viteazul*, de N. Iorga, vol. *Istoria românilor. Unificatorii*, de N. Iorga (ed. 1937), vol. *Istoria românilor. Vol. II. Partea întâi*, de Constantin C. Giurescu.

Desfășurarea lecției

a. Momentul organizatoric: notarea absențelor; verificarea și pregătirea mijloacelor de învățare.

b. Verificarea cunoștințelor din lecția anterioară:

„Politica externă a voievodului Ștefan cel Mare”.

> Verificare orală, prin succesiune de întrebări vizând nivelul de cunoaștere de către elevi a caracteristicilor politicii externe a lui Ștefan cel Mare:

1. Precizați care au fost coordonatele principale ale politicii externe a Moldovei, în timpul domniei lui Ștefan cel Mare.

2. Enumerați principalele bătălii purtate de Ștefan cel Mare împotriva otomanilor.

3. Precizați care a fost finalitatea conflictului purtat de voievodul moldovean cu Poarta Otomană.

> Verificare scrisă, prin rezolvarea itemilor din fișa de evaluare nr. I; fragment din N. Iorga, privind politica voievodului moldovean față de Tara Românească.

c. Anunțarea lecției noi și a planului de predare- învățare: „Mihai Viteazul. Lupta antiotomană”.

Dobândirea noilor cunoștințe:

Elevii vor fi organizați și coordonați în lucrul pe grupe, cu sarcini bine precizate, în timp stabilit (10 min.), pentru o activizare și participare continuă la realizarea obiectivelor propuse. **Sarcini de lucru:**

> Grupa I, va identifica principalele caracteristici ale situației Țărilor Române, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea și va preciza formele prin care s-a exercitat suzeranitatea otomană.

> Grupa a II-a, va preciza care au fost principalele mutații petrecute în raportul de forțe central și sud-est european, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, va identifica alianța antiotomană constituită din inițiativă papală și va enumera statele membre.

> Grupa a III-a, va fixa în timp și spațiu momentul declanșării luptei antiotomane, de către Mihai Viteazul, va identifica principalele bătălii purtate în cadrul campaniei antiotomane a lui Mihai Viteazul și va preciza care a fost rezultatul războiului antiotoman declanșat și desfășurat de Mihai Viteazul

> Grupa a IV-a, va fixa în timp și spațiu tratatele încheiate între Mihai Viteazul și Sigismund Báthory, respectiv între Mihai Viteazul și Rudolf al II-lea, va

identifica principalele prevederi ale celor două tratate menționate mai sus și va stabili care dintre cele două tratate a fost mai nefavorabil voievodului. *Schema lecției:*

1. Țările Române în a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

-Țările Române s-au menținut în sfera intereselor economice ale Porții.

- criza Imperiului Otoman s-a răsfrânt și asupra Țărilor Române, determinând agravarea dominației otomane (creșterea tributului, sporirea obligațiilor tradiționale, dese schimbări de domnie etc).

- pătrunderea boierilor greci în instituțiile statului.

2. Situația internațională.

- au continuat disputele politico-militare dintre puterile competitive: Imperiul Otoman, Austria și Polonia.

- s-a constituit, la inițiativa papei Clement al VIII-lea, alianța *Liga Sfântă*, la care au aderat: Statul papal, Austria, Spania, Toscana și Ferrara.

- Țările Române au aderat, de asemenea, la alianță.

3. Lupta antiotomană condusă de Mihai Viteazul.

- domnia lui Mihai Viteazul a cuprins perioada 1593-1601.

- născut în 1558 (după Sadeler) sau 1557, fiu al Doamnei Tudora și al voievodului Pătrașcu cel Bun; a ocupat mai multe dregătorii: bănișor de Mehedinți (1588), mare stolnic (1588), mare postelnic (1591), mare agă (1592) și mare ban (1593).

- ocupă tronul Țării Românești în toamna anului 1593, cu sprijinul Cantacuzinilor și al boierilor Buzești.

- aderă la Liga Sfântă, alături de principele Șigismund Báthory (Transilvania) și Aron Vodă (Moldova).

- declanșează lupta antiotomană în noiembrie 1594, lichidând creditorii levantini și detașamentul turcesc din capitala țării.

- în noiembrie 1594-ianuarie 1595, forțele române atacă cetățile turcești de la Dunăre (Giurgiu, Șiștov, Hârșova, Brăila etc).

- ianuarie 1595, sunt înfrânate forțe tătărești la Putinei și Stănești și turco-tătare la Șerpătești.

- la 20 mai 1595, la Alba-Iulia, reprezentanții lui Mihai Viteazul (clerici și boieri) încheie cu Șigismund Báthory un tratat defavorabil voievodului: Mihai Viteazul devine loctiitorul lui Șigismund la conducerea Țării Românești, se întăresc privilegiile marilor boieri, cresc atribuțiile Sfatului domnesc; Șigismund oferă sprijin militar, iar Biserica ortodoxă din Transilvania este subordonată Mitropoliei Țării Românești.

-13/23 august 1595, victoria de la Călugăreni, asupra armatei otomane condusă de marele vizir Sinan Pașa; nu a fost decisivă, Mihai retrăgându-se la Stoenești-Muscel, unde a primit sprijinul lui Șigismund Báthory și al lui Ștefan Răzvan, voievodul Moldovei.

- octombrie 1595, Mihai Viteazul, cu sprijin transilvănean și moldovean, obține marile victorii de la Târgoviște (5-8 oct.), București (12 oct.) și Giurgiu (15-20 oct.).

- în urma presiunii boierești și din necesități fiscale, Mihai Viteazul impune „așezământul” sau „legătura lui Mihai-Vodă”, privind legarea de glie a rumânilor.

- după alte confruntări pe linia Dunării și la sud de fluviu, se încheie pacea cu turcii; la 20 iulie 1597, sultanul scrie lui Mihai că îl întărește domn pe viață și reduce tributul la jumătate, iar la 6 octombrie 1598, Poarta încheie pacea, recunoscând independența Țării Românești.

- în paralel, Mihai se orientează spre alianța cu Imperiul Habsburgic; la 30 mai 1598 se încheie tratatul de la Mănăstirea Dealu, între Mihai și reprezentanții lui Rudolf al II-lea; se recunoștea suzeranitatea austriacă, în schimbul sprijinului financiar pentru plata a 5 000 de ostași.

e. Fixarea cunoștințelor: enumerarea formelor caracterizante pentru agravarea dominației otomane, la sfârșitul secolului al XVI-lea; definirea noțiunii de „Liga sfântă” și enumerarea statelor componente; precizarea perioadei desfășurării războiului antiotoman al lui Mihai Viteazul. / **Evaluarea/feedback-ul:** elevii vor rezolva itemii din fișa nr. 2, de tip Adevărat/ Fals și text la prima vedere din *Cronica lui Balthazar Walther*.

g. Tema pentru acasă: Valorificând informațiile din cronicile și documentele de epocă, schițați portretul fizic și moral al lui Mihai Viteazul.

FIȘA NR. 1

Citiți cu atenție textul de mai jos:

„N-a venit anume ca să facă războaie. Ele i s-au impus. Numai gata de luptă putea să se facă respectat, și biruința aproape sigură era singura cheazășie față de vecini lacomi, gata să se arunce la cel dintâi semn de slăbiciune [. . .].

Simțul neamului 1-a avut în suflet și mai ales, ființa lui întregă a trăit în el. Dar față de românii din jos, muntenii, el a avut întâi numai legătura personală cu Vlad-Vodă, pentru ca, îndată, grija-i de căpetenie în această parte, după luarea Chilieii, să fie a gospodarului care nu suferă ca în fața casei sale să fie cine poate să-1 întreacă, din aceleași căștiguri.

Dar adesea biruitor asupra unor domni „băsărăbești” sau „munteni” care-1 primejduiau, prin ei înșii sau prin legăturile cu Turcii, n-a crezut că-și mai poate adăuga încă o țară. Aceasta pentru că, în socotelile pe care i se sprijinea cugetarea, aceea era altă moșie și alții aveau asupra ei dreptul”.

(N. Iorga, *Istoria românilor. Vol. IV. Cavalerii*. București, 1937, p. 249 - 250. Despre însemnătatea domniei lui Ștefan cel Mare).

Răspundeți următoarelor cerințe:

1. Transcrieți motivația pentru care, potrivit lui N. Iorga, voievodul Ștefan cel Mare nu și-a extins domnia asupra Țării Românești.

2. Precizați despre care „Vlad-Vodă” este vorba în textul de mai sus.

3. Menționați cei trei voievozi munteni pe care Ștefan cel Mare i-a sprijinit în luarea tronului și care ulterior au trecut de partea turcilor.

ISTORIA ROMÂNILOR

FIȘA Nr. 2

I. Notați în dreptul fiecărui enunț A, dacă apreciați că enunțul este adevărat și F, dacă apreciați că acesta este fals:

1 . Criza Imperiului Otoman, din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, a dus la agravarea situației Țărilor Române.

2. Integrarea Țărilor Române în alianța creștină *Liga Sfântă* a determinat răscoala antiotomană izbucnită în anul 1594.

3. Prin tratatul din 20 mai 1595, Mihai Viteazul devenea locțiitor al lui Andrei Báthory în Țara Românească.

4. Campania otomană din vara anului 1595 în Țara Românească a fost condusă de Pașa Hassan.

II. Citiți cu atenție textul de mai jos:

„în ziua următoare, de 3 august (23 august după stilul nou), înainte de revărsatul zorilor, pornește la luptă cu oaste puțină . . . după obiceiul îndătinat. . . adică cu furie. . . Turcii, cu mult superiori. . . se luptară cu toate puterile. Atunci, viteazul Ion Minai. . . a smuls o secure sau sulită ostășească și pătrunzând el însuși în șirurile sălbatice ale dușmanilor . . . și luptând bărbătește, se întoarce nevătămat. . . Sinan Pașa, în partea din față a taberei, cade de pe podul râului Neajlov”.

(Cronica lui Balthazar Walther).

Răspundeți următoarelor cerințe:

1. Precizați bătălia la care face referire textul de mai sus.

2. Transcrieți din text acțiunea întreprinsă de Mihai Viteazul.

3. Menționați rezultatul acestei bătălii și urmările sale.